

'turó' en *Kulla*, els moros en derivessin un diminutiu **Kulálla* 'tossalet' d'on *kuláira*, amb dissimilació i influència del comuníssim sufix mossàrab *-aira*, que fou catalanitzat en *Cullera*.

Cullerat o *collerat*, V. *coll* *Cullerejar*, *cullerer*, *culleret*, *cullereta*, *culleró*, *cullerol(a)*, *cullerot*, V. *cullera* *Cullitor*, V. *collir* *Culmenejar*, *culmener*, V. *cul* *Culminació*, *culminant*, *culminar*, V. *colm* *Culnegre*, *culobert*, V. *cul* *Culobra*, *culobre*, V. *colobra* *Culoneta*, està per *coluneta*, derivat de COLUMNA (veg. allà *pesseta* *columnària*, etc.), *culot*, *culotació*, *culotar*, *culotes*, *culoti*, *culots*, V. *cul*

CULPA, del ll. *cŭlpa* id.; en català antic, en forma popular i hereditària, *colpa*. □ 1.ª doc.: *colpa*, S. XIII; *colpa* en alguns docs. del S. XIV i S. XV.

«Enaprés clamà mercè de la *colpa* que li tenia per la mort de son pare», Lluïl (*Merav.*, O. C. I, 25). Esporàdicament tindriem ja totes dues formes en el comovedor final del *Sermó* de Cerverí, però *culpa* s'elimina en restablir críticament la rima correcta: «de tot dich mia *colpa* e-m confés penedens; / Sényer Déus, mon *confort!* / Jesucrist nos aport - al gaug de paradís!» (v. 202). Altrament *colpa* és forma freqüentíssima en Lluïl, els *CostTort.*, Bernat Oliver, en molts docs. del S. XIV, i fins i tot molt repetida en el *Curiat*; en els docs. del XIV — en la mesura en què no és modernització de copistes — ja apareix més sovint *culpa* (cites de 1329 i 1398 en *AlcM*) i en el XV es va generalitzant del tot: «axí'l dexau passar d'esta vida per *culpa* de vosaltres», «altres infinits hòmens virtuosos, sens nombre són morts e apresonats per *culpa* vostra», JoMartorell (*Ag.* I, 178; II, 106; i de nou I, 163; II, 210 sempre en la forma *culpa*).

DERIV.: *Culpar* [*colpar*, Muntaner; *culpar* c. 1500, *Procés de les Olives*], del ll. *cŭlpare* id.; *culpable* [Lluïl] «molt se rendí lo burguès a Déu per *colpable*» (*Merav.*, O. C. I, 163; no tinc comprovada la variant en *cu-* que hom assenyala en un altre de Lluïl, però *colpable* es troba encara en BMetge, Ausiàs i docs. del S. XIV); *culpablement*; *culpabilitat*; *culpant*; *culpat*. *Disculpar* [1695, Lacav., *DTo.*, 1757], de primer *desculpar* [*DTo.*, 1640], *desculpat* [fi S. XV, R. de Corella] o *desencolpar* [Desclot, *Gènesi* de Serra]; *disculpa* [Lacav., *DTo.*, 1757]; *desculpa* [JRoiç; *DTo.*, 1640]; *disculpament* [fi S. XVII], *disculpabilitat*, *disculpador*. *Exculpar*. *Inculpar*; *inculpat* [*DTo.*, 1757].

¹ El manuscrit únic (princ. S. XV) interpola «Sényer Déus, mia *culpa*».

Culremena, *culroig*, *culroja*, V. *cul* *Culte*, *culterà*, V. *coldre* *Culteri*, alteració de *cauteri* (veg. allí *escotorit* i it. *sclatrìto*) *Cultià*, *cultisme*, *cultiu*, *cultiua*, *cultivable*, *cultiuador*, *cultivament*, *cultivar*, *cul-tor*, *cultura*, *cultural*, *culturar*, V. *coldre* *Culubret*, no diminutiu sinó col·lectiu en -ETUM *Cumador*, probablement mala pronúncia de *caumador* de *caumar* 'sestear' (veg. *CALMA*)

CUMARINA, derivat del nom savi *Coumarouna odorata* (DFa.).

Cumblac, V. *conglat* *Cúmel*, *cuminies*, V. *comí* *Cuminal*, *cumó*, *cumònia*, o *cumonia*, V. *comú* *Cumquibus* o *cunquibus*, ben explicat per *AlcM* (vegeu)

CŪMUL, pres del ll. *cŭmŭlus* 'amuntegament', 'excés', 'curull'. □ 1.ª doc.: 1839, Lab.

DERIV.: *Cumular* [fi S. XIV, AntCanals] i més recentment *acumular* [1803, Belv.], pres del ll. *cumulare* 'amuntegar'; *cumulació* [1381] o *acumulació* [1803, Belv.]; *cumulatiu* [S. XVII], *cumulativament* [Belv.]. *Cumulinar* [1575: «*cumulinar* o *curumullar*: *cumulare*», OPou, *TbPu.*, 326; Lab. 1839, mentre que Belv. el dona com a antiquat; antic mot gironès?]; «lo *cumulí* o *curumull*: *cumulus*», ibid. *Cumulit* (?)

CPT. DE *cŭmulus*, terme de meteoròlegs: són compostos *cumuliforme* i *cumulonimbus* que EdFontserè inscrivía en el seu *DOrt.*, c. 1925.

Cunç, V. *acunçar* *Cundesc*, V. *condícia* *Cunèiforme*, V. *cuny*

CUNETÀ, de l'it. *cunetta*, terme de fortificació, mutilació de *lacunetta*, diminutiu de *lacuna* 'estanyol'; veg. DCEC, s. v. □ 1.ª doc.: Lab. 1839 (només com a terme de fortificació).

Cunicular, V. *conill* *Cuniells*, V. *colitxos* *Cuns*, V. *acunçar*

CUNY, 'tascó', i antigament 'trossell o peça on està gravada la figura que s'ha d'estampar en una medalla o moneda', dit així pel punxó que antigament s'usava per encunyar moneda; prové del ll. *cŭnĕus* 'tascó, cuny'. □ 1.ª doc.: 1695, Lacav. («cuny de fusta») i 1803, Belv.; en l'acc. monedera, ja doc. de 1407.

Poc documentat abans de la Renaix.: no *DTo.*, OPou ni Aversó, però ja deu ser això *cuny* rimant amb *encuny*, *puny*, etc. en el dicc. de JMarc (1372); l'usa Verdager ja en l'*Atl.*: «y tampa amunt pujant-se'n, / arramben feixuchs còdols, / magalls y *cunys*; per fendre la roca de soley; / y, per servir de jáceres, antenes y permòdols, / fan càrrega, al passar-hi, dels arbres de l'esquey» (150). La *u* no sembla ser deguda a cultisme sinó explicable per influència de la *ny*, cf. *puny* PŪGNUS, cast. *-uño* -ONEUS, *uña* ŪNGŪLA; hi ha, en canvi *o* en el fr. *coin* i en alguns parlars occitans, però port. *cunbo*, cast. *cuño*, llgd. i gc. or. *cunb*; en castellà i en català degué ajudar no pas poc a l'eliminació de variants amb *o*, la imminent homonímia amb *cuny*.¹

DERIV.: *Cunya* sembla ser en totes les accs., pres del cast. *cuña* [1251], que és també port. *cunha*. *Cunyar*. *Cunyir* 'cascar-se els pits', *cunyidora* 'cascadura' de les dones que crien, que reporta de Ripoll DAG., suposo que s'han d'entendre *cunyir-se* i *cunyidora* (mal notat per una persona meridional que, amb 60 consciència del timbre de la *ó* ripollesa més tancat